

ลักษณะของสัญญาตัวแทน*

๑. สัญญาตัวแทน คือ สัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า “ตัวแทน” มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “ตัวการ” และตัวแทนตกลงที่จะทำการนั้น (มาตรา ๗๙๗)

๒. ตัวแทนอาจมีได้ทั้งตัวแทนที่รับมอบอำนาจทั่วไปและตัวแทนที่รับมอบอำนาจเฉพาะการ ในกรณีที่ เป็นตัวแทนที่รับมอบอำนาจทั่วไป ตัวแทนย่อมสามารถจัดการแทนตัวแทนได้ทุกอย่าง เว้นแต่กิจการบางอย่างซึ่งกฎหมายห้ามไว้ ส่วนในกรณีตัวแทนที่รับมอบอำนาจเฉพาะการ ย่อมทำการแทนตัวการได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้กิจการที่ได้รับมอบหมายนั้นสำเร็จลุล่วงไป (มาตรา ๘๐๐ ประกอบกับมาตรา ๘๐๑)

๓. ตัวแทนไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ เว้นแต่มีการตกลงในสัญญาว่าให้มีบำเหน็จหรือตามทางประเพณีปฏิบัติกันนั้นเห็นได้โดยปริยายว่ามีบำเหน็จ

๔. ตัวแทนต้องทำการตามคำสั่งทั้งที่แสดงออกชัดแจ้ง หรือโดยปริยายของตัวการ และตัวแทนต้องทำการด้วยตนเอง เว้นแต่จะมีอำนาจใช้ตัวแทนช่วงทำการได้

๕. เงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ตัวแทนได้รับมาอันเนื่องมาจากการเป็นตัวแทนนั้น ตัวแทนต้องส่งมอบให้แก่ตัวการทั้งหมดและสิทธิทั้งหลายซึ่งตัวแทนหามาได้ในนามของตนเองแต่โดยฐานะที่ทำการแทนตัวการ ตัวแทนก็ต้องโอนให้แก่ตัวการด้วยเช่นกัน หากตัวแทนเอาเงินที่ต้องส่งแก่ตัวการไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว ตัวแทนต้องเสียดอกเบี้ยในเงินนั้นนับแต่วันที่ได้เอาไปใช้

๖. หากตัวแทนมีความประสงค์ให้ตัวการต้องจ่ายเงินทરรองให้แก่ตัวแทนตามจำนวนที่จำเป็นเพื่อทำการอันมอบหมายแก่ตัวแทนนั้น และหากตัวแทนได้ออกเงินทરรองหรือเงินค่าใช้จ่ายไปก่อนตัวแทน ก็สามารถเรียกเอาเงินชดใช้จากตัวการพร้อมทั้งดอกเบี้ย และการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนนั้นเป็นเหตุให้ตัวแทนต้องเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิใช่ความผิดของตน ตัวแทนจะเรียกเอาค่าสินไหมจากตัวการก็ได้

๗. ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจในฐานะตัวแทน

๘. สัญญาตัวแทนระงับไปโดย

- ตัวการถอนตัวแทน

- ตัวแทนบอกเลิกการเป็นตัวแทน

- คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ หรือล้มละลาย เว้นแต่จะปรากฏว่าขัดกับข้อสัญญา หรือสภาพแห่งกิจการนั้น

๙. ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนในเวลาใดก็ได้

* จัดทำโดย นายยงยุทธ ภูประดับกฤต นิตกร ๔ นางสาวพงษ์พิสัย วรรณราช นิตกร ๓ นางสาวอรดา เขาวนั้วโรตม นิตกร ๓ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑๐. เหตุที่ทำให้สัญญาตัวแทนระงับสิ้นไปไม่ว่าจะเกิดจากตัวการหรือตัวแทนก็ตาม ห้ามมิให้ยกเป็นข้อต่อสู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจนกว่าจะได้บอกกล่าวเหตุนั้นๆ ไปยังคู่สัญญาฝ่ายนั้นแล้ว หรือจนกว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นจะได้ทราบเหตุแล้ว

๑๑. ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาตัวแทนมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต เว้นแต่บุคคลภายนอกไม่ทราบความนั้น เพราะความประมาทเลินเล่อของตน

ข้อพึงระมัดระวัง

๑. การตั้งตัวแทนนั้นอาจเป็นการแต่งตั้งโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยายก็ได้ กิจการใดที่มีกฎหมายกำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการนั้นก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย ส่วนกิจการใดที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการนั้นก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย

๒. หากไม่ได้รับความยินยอมของตัวการ ตัวแทนจะเข้าทำนิติกรรมในนามของตัวการทำกับตนเอง หรือในฐานะที่เป็นตัวแทนของบุคคลภายนอกไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีของการชำระหนี้

๓. หากมีความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่อของตัวแทนหรือเพราะไม่ทำการเป็นตัวแทนหรือทำการโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจตัวแทนจะต้องรับผิดชอบต่อตัวการ

๔. ถ้าตัวแทนกระทำการใดโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนือขอบอำนาจ การที่กระทำนั้นย่อมไม่ผูกพันตัวการ เว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบัน ถ้าตัวการไม่ให้สัตยาบัน ตัวแทนต้องรับผิดชอบต่อบุคคลโดยลำพัง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นรู้ถือว่าตนทำการโดยปราศจากอำนาจหรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ

๕. ถ้าตัวแทนทำสัญญากับบุคคลภายนอกโดยเห็นแก่อำมิสสินจ้าง หรือทรัพย์สินใด ๆ ตัวการไม่ต้องผูกพันตามสัญญาซึ่งตัวแทนได้กระทำนั้น เว้นแต่ตัวการจะได้ยินยอมด้วย